

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพขณะเกิดสถานการณ์ แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

Factors Related to the Work Stress of Registered Nurses Among the Pandemic Situation Coronavirus 2019 (COVID-19)

ธนกร โพนสูง¹, รัชชานนท์ โสดาตา¹, นิตยา บุตรอินทร์¹, ยาสุมิน กรานพรมมา¹,
รจนา เนื่องชมพู่¹, คัทลียา จันบุตรราช¹, สุชญญา สารสุข¹, ณัฐพร ราชมูลตรี¹ และ สิริอร ช้อยุ่น^{1*}
Thanakorn Phonsung¹, Ratchanon Sodata¹, Nittaya Butta-in¹, Yasumin Kranpromma¹,
Rotchana Nuaengchomphu¹, Khatthaleeya Junbutrat¹, Suchanya Sarasuk¹, Nattaporn Rachmuntree¹,
and Siriorn Khoyun^{1* **}

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานี^{1*}

Boromarajonani College of Nursing, Udon Thani^{1*}

(Received: 19 พฤษภาคม 2565; Revised: 14 กรกฎาคม 2565; Accepted: 13 ตุลาคม 2565)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพขณะเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 317 คน เก็บข้อมูล ระหว่าง 21 ตุลาคม 2564 ถึง 5 พฤศจิกายน 2564 เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบประเมินระดับความเครียดและแบบสอบถามปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียด การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่า 0.89 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา และหาความสัมพันธ์โดยใช้สถิติการหาความสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation)

ผลการวิจัยพบว่า พยาบาลวิชาชีพส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 21-30 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาจบปริญญาตรี รายได้อยู่ในช่วง 15,001-20,000 ต่อเดือน ประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี ระดับความเครียดในการปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ ($M=2.05$, $SD=0.70$) และพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพมากที่สุดคือด้านลักษณะงาน ซึ่งมีความสัมพันธ์ปานกลางกับระดับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.41$, $p<0.001$)

ผลการวิจัยในครั้งนี้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางป้องกันแก้ไขหรือให้คำปรึกษา เพื่อช่วยลดปัญหาที่ก่อให้เกิดความเครียดจากการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพขณะเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

คำสำคัญ: ความเครียด, พยาบาลวิชาชีพ, COVID 19

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: siriornk-ple@bcnu.ac.th เบอร์โทรศัพท์ 098 1056965)

** อาจารย์ที่ปรึกษาวิจัย

Abstract

This research is survey research to study factors related to stress in the practice of registered nurses among the pandemic situation of coronavirus disease 2019 (COVID-19).

The sample consisted of 317 registered nurses working in government hospitals in Udon Thani province. Data was collected between 1 October 2021 and 5 November 2021. The tool used is a questionnaire consisting of a general information questionnaire. Stress Level Assessment and Stress Factors Questionnaire Confidence analysis by calculating Cronbach's Alpha Coefficient was 0.89. The data was analyzed with descriptive statistics and correlated. Using Pearson's correlation statistics.

The results showed that most of the registered nurses were female. Age between 21 - 30 years old, single status, bachelor's degree income in the range of 15,001-20,000 per month 1-5 years of relevant work experience. The overall level of work stress in the pandemic situation of coronavirus 2019 (COVID-19) was low ($M=2.05$, $SD=0.70$) and we found that the factors related to the stress level of registered nurses with more relationships in all aspects was the nature of the job, which was moderately correlated with the stress level of registered nurses. statistically significant ($r=0.41$, $p\leq 0.001$)

The results of this research can be used as information as a basis for planning the care of stress, including the prevention of stress from the practice of registered nurses among the pandemic situation of the coronavirus 2019 (COVID-19).

Keywords: Stress, Registered Nurse, COVID-19

บทนำ

โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นโรคอุบัติใหม่ เกิดจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ซาร์ส-โควี-2 (SARS-CoV-2) และเป็นโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 ผู้ป่วยจะมีอาการไข้ ไอ เจ็บคอ หอบเหนื่อย ลิ้นไม่รับรส จมูกไม่ได้กลิ่นปอดอักเสบ ในรายที่มีอาการรุนแรงจะมีระบบทางเดินหายใจล้มเหลว และอาจขั้นเสียชีวิตได้ (กระทรวงสาธารณสุข, 2563) เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) นี้ได้มีการค้นพบการระบาดครั้งแรกที่เมืองอู่ฮั่น ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ตั้งแต่ช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 และได้มีการแพร่ระบาดไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลกอย่างต่อเนื่อง (กรมควบคุมโรค, 2564) จากข้อมูล ณ วันที่ 19 กรกฎาคม 2564 สำหรับสถานการณ์ในประเทศไทย พบผู้ป่วยยืนยันสะสม 403,523 ราย มีจำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ 11,397 ราย กำลังรักษา 116,135 ราย รักษาหาย จำนวน 283,910 ราย และเสียชีวิตจำนวน 3,341 ราย (WHO, 2564) จากการวิเคราะห์รูปแบบของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระลอกที่ 3 ซึ่งเป็นสายพันธุ์อัลฟา (อังกฤษ) และระลอกที่ 4 ซึ่งเป็นสายพันธุ์เดลตา (อินเดีย) มีความแตกต่างจากการระบาดในระลอกครั้งก่อน ทั้งในแง่ความรวดเร็วของการแพร่ระบาดของเชื้อ ความรุนแรงของอาการ และความรุนแรงของเชื้อจะเห็นได้จาก จำนวนผู้ติดเชื้อจากการระบาดของโควิดระลอก 3 ในไทยจำนวน 220,000 ราย จนสถานการณ์ที่ควบคุมการแพร่ระบาดไม่ได้ทำให้เกิดการ

ระลอกที่ 4 ตามมา และพบว่าในผู้ติดเชื้อ 100 ราย จะมีภาวะปอดอักเสบ 5 ราย และเสียชีวิต 1-2 ราย ขณะที่กลุ่มผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปและผู้ป่วยมีโรคประจำตัว มีแนวโน้มในการเสียชีวิตมากขึ้น (อภิสมัย ศรีรังสรรค์, 2564) เมื่อมีการระบาดที่เพิ่มขึ้นไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อทางการแพทย์ แต่ยังส่งผลกระทบต่อด้านอื่นๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว การจ้างงานของลูกจ้าง ฯลฯ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2564) ในด้านการทำงานของพยาบาลวิชาชีพกับการที่มีการแพร่ระบาดมากขึ้น ทำให้ต้องทำงานมากยิ่งขึ้น โดยพยาบาลส่วนใหญ่นั้นก็ยังคงทำงานนอกเวลาเกินกว่า 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ไม่ต่างจากแพทย์ และกว่า 50% ของพยาบาลต้องทำงานติดต่อกันเกิน 24 ชั่วโมง ขณะที่แพทย์นั้นก็มีกว่าร้อยละ 90 ที่ต้องทำงานข้ามวัน มีอัตราการเจ็บป่วย เช่น การเกิดอาการหน้ามืดเป็นลมขณะปฏิบัติงาน (เมธี วงศ์ศิริสุวรรณ, 2563) และอัตราการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของพยาบาลวิชาชีพเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก

ความเครียด เป็นภาวะของอารมณ์หรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ และทำให้รู้สึกถูกกดดัน ไม่สบายใจ วุ่นวายใจ กลัว วิตกกังวล ตลอดจนถูกบีบคั้น เมื่อบุคคลรับรู้หรือประเมินว่าปัญหาเหล่านั้นเป็นสิ่งที่คุกคามจิตใจ หรืออาจจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จะส่งผลให้สภาวะสมดุลของร่างกายและจิตใจเสียไป (ศรีจันทร์ พรจิราศิลป์, 2557) สาเหตุที่ทำให้เกิดความเครียด ได้แก่ ด้านร่างกาย เกี่ยวกับสุขภาพและการเจ็บป่วย ทั้งรุนแรงและไม่รุนแรง- การพักผ่อนไม่เพียงพอ ด้านจิตใจ เช่น ผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง เวลา ที่มีเรื่องต่าง ๆ เข้ามากระตุ้นก็จะทำให้เกิดความเครียดได้ง่าย หรือเป็นผู้ที่วิตกกังวลง่าย ขาดทักษะในการปรับตัว ทางด้านสังคม มีสิ่งกระตุ้นให้เกิดความบกพร่องในเรื่องของการปรับตัว ขาดผู้ที่คอยให้ความช่วยเหลือ (สุดสบาย จุลกัทพพะ, 2554) ผลของความเครียดทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในร่างกาย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ภาวะที่เครียดเกิดขึ้นจะกระตุ้นระบบประสาทอัตโนมัติทำให้เกิดอาการหน้ามืด เป็นลม ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจโรคอ้วน ด้านจิตใจและอารมณ์ เมื่อมีความเครียดจะเต็มไปด้วยการหมกมุ่นครุ่นคิด ไม่สนใจสิ่งรอบตัว ใจลอย ขาดสมาธิ ความระมัดระวังในการทำงาน ด้านพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงทางร่างกายดังที่กล่าวในข้างต้นไม่เพียงแต่จะทำให้ระบบการทำงานของร่างกายผิดปกติไป แต่ยังทำให้พฤติกรรมแสดงออกของบุคคลเปลี่ยนแปลงด้วย (ยรรยงค์ อัมสุวรรณ, 2559)

จากลักษณะงานของพยาบาลวิชาชีพที่ต้องปฏิบัติงานดูแลคลุกคลีอยู่กับผู้ป่วย ซึ่งบริการพยาบาลเป็นบริการที่แตกต่างจากบริการอื่น ๆ เพราะเป็นบริการที่ต้อง มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล ซึ่งมีชีวิต จิตใจและร่างกาย (สุพรรณิ พุ่มแพง และบุญใจ ศรีสถิตนรากร, 2558) ในสถานการณ์ที่มีการแพร่กระจายของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พยาบาลต้องเป็นผู้ให้บริการที่มีโอกาสใกล้ชิดกับผู้ป่วยมากที่สุด ต้องเผชิญกับความเสี่ยงที่อาจได้รับจากผู้ป่วย เช่น การติดเชื้อ COVID-19 เชื้อดื้อยา โรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วย อุบัติเหตุจากการทำงาน พบว่าบุคลากรทางการแพทย์สัมผัสโรคและมีการติดเชื้อหลังการสัมผัสโรค ส่งผลให้มีการกักตัวบุคลากรที่มีประวัติสัมผัสความเสี่ยงสูง ทำให้ขาดแคลนบุคลากรในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้ต้องมีชั่วโมงการทำงานที่ยาวนาน พักผ่อนน้อย มีภาวะความบีบคั้นทางใจ ความเหนื่อยล้า ความหมดไฟในการทำงานการตีตรา และความรุนแรงต่อร่างกายและจิตใจ (WHO, 2564) มีผลให้เกิดความกดดัน และมีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดความเครียดจากการทำงานเนื่องจากสถานการณ์ในที่มีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ส่งผลให้การทำงานของพยาบาลอาจต้องแยกจากครอบครัว ห่างไกลจากบ้าน ห่างไกลจากคนใกล้ชิด ปฏิบัติงานที่เพิ่มมากขึ้นจากเดิมแต่ค่าตอบแทนจากการทำงานเท่าเดิม การนอนพักผ่อนไม่เป็นเวลาการได้รับความกดดันจากผู้ป่วยและญาติ ตลอดจนจากสื่อสังคมออนไลน์ เพราะเป็นการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของมนุษย์ ทำให้การฟ้องร้องในเรื่องของจริยธรรมของพยาบาลอาจพบได้บ่อยและอีกนัยหนึ่งวิชาชีพนี้ถูกคาดหวังไม่ต่างจากบุคลากรทางการแพทย์สาขาวิชาชีพอื่นๆ เมื่อได้รับผลกระทบของความเครียดที่ได้จากหลาย ๆ ปัจจัยมา

รวมกัน ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพที่ตามมาได้ จากการศึกษาเกี่ยวกับความเครียดจากการทำงานที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและคุณภาพการบริการของพยาบาลพบว่า ผู้ที่มีความเครียดสูง อาจเกิดโรคความดันโลหิตสูง หัวใจขาดเลือด ปวดศีรษะ ไมเกรน และเป็นแผลในกระเพาะอาหารและส่งผลต่อการปฏิบัติงานทำให้การรับรู้และการตัดสินใจบกพร่อง มีโอกาสเกิดความผิดพลาดในงานหรืออุบัติเหตุได้ง่ายส่งผลให้การปฏิบัติงานไม่มีประสิทธิภาพหรือด้อยคุณภาพได้ (พีระ ครีกรัตน์จิตร, 2558)

จากประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดกับการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพขณะเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เพื่อใช้ข้อมูลเป็นแนวทางในการวางแผนป้องกันแก้ไขหรือให้คำปรึกษา เพื่อช่วยลดปัญหาที่ก่อให้เกิดความเครียดจากการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพขณะเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ให้สามารถเผชิญความเครียดและการส่งเสริมการตระหนักรู้ (Self-Awareness) ในความเครียดของตนเอง จากการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์วิจัย

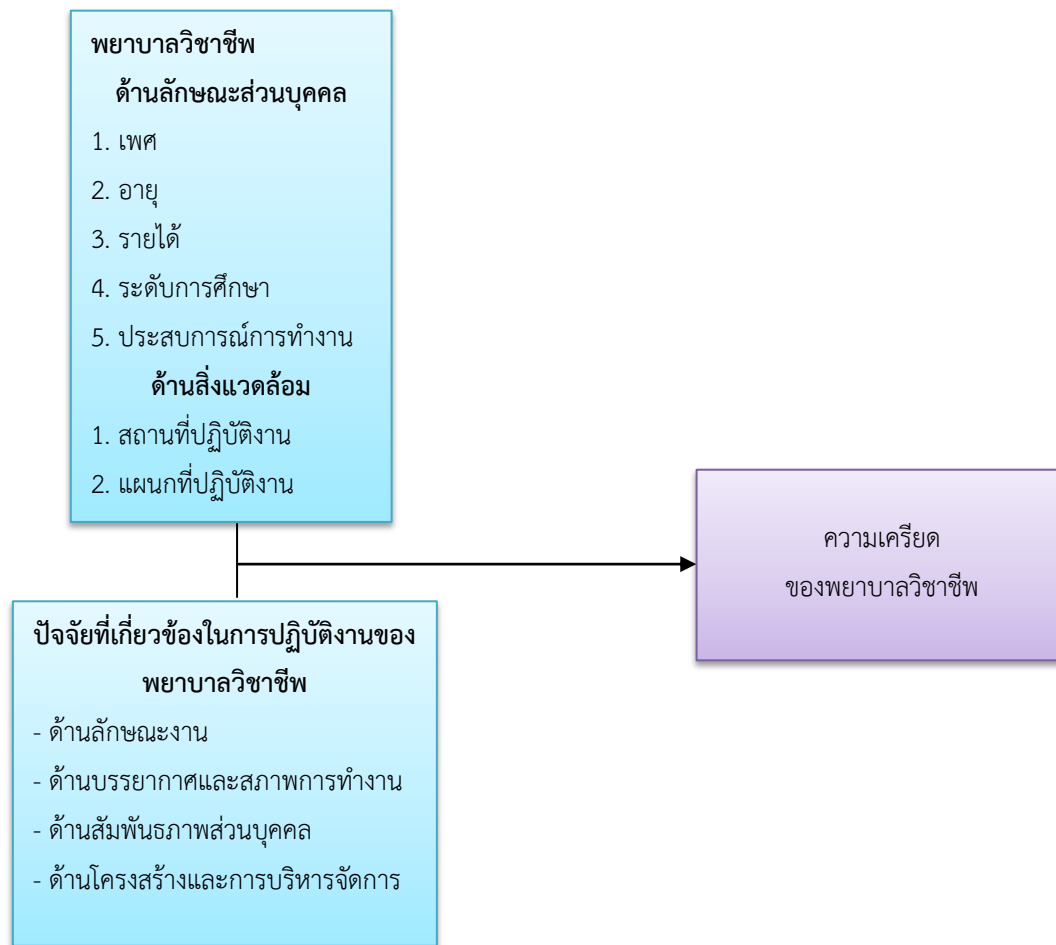
1. เพื่อศึกษาความเครียดในการปฏิบัติงานและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพขณะเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพขณะเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

สมมติฐานวิจัย

ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ด้านลักษณะงาน ด้านบรรยากาศและสภาพการทำงาน ด้านสัมพันธภาพส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับความเครียดในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพขณะเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพขณะเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยศึกษาปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล (กรมสุขภาพจิต, 2563) และปัจจัยที่เกี่ยวข้องจากแนวคิดของ Peterson (1995) ได้แก่ ด้านลักษณะงาน ด้านบรรยากาศและสภาพการทำงาน ด้านสัมพันธภาพส่วนบุคคล ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาความเครียดในการปฏิบัติงาน และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพขณะเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานโรงพยาบาลรัฐในเขตจังหวัดอุดรธานีทั้งหมด 1,524 คน (กลุ่มทรัพยากรบุคคล สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี, 2563)

กลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลศูนย์ในจังหวัดอุดรธานี ขณะเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้มาจากการประมาณค่าร้อยละโดยกำหนดความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5 % ซึ่งคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรการคำนวณของทาโรยามาเน่ (Yamane, 1973) ดังนี้

$$\text{จากสูตร} \quad n = \frac{N}{(1+Ne^2)}$$

โดย n = จำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่เกิน $\pm 5\%$)

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

จากเงื่อนไขดังต่อไปนี้ ประเมินค่าร้อยละมีความผิดพลาดไม่เกิน 0.05 (5.0%) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เมื่อนำมาแทนค่าในสูตรจะได้รับจำนวนตัวอย่างที่ควรใช้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{จากสูตร} \quad n &= \frac{1524}{(1+1524(0.05)^2)} \\ &= 317 \text{ คน} \end{aligned}$$

จากจำนวนประชากรทั้งหมด 1524 คน กำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ จากสูตรดังกล่าวได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 317 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นแบบสอบถามเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพขณะเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา การศึกษา รายได้ ที่อยู่อาศัย สถานที่ทำงานในปัจจุบัน โรคประจำตัว ตำแหน่งในปัจจุบัน ประสบการณ์การทำงาน และการปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยโควิด-19

ส่วนที่ 2 แบบประเมินระดับความเครียด โดยผู้วิจัยได้พัฒนาดัดแปลงมาจากแบบสอบถามของ

วิบูลย์ ลือเลื่อง (2555) จากงานวิจัยเรื่อง ความเครียดและการจัดการความเครียดของพยาบาลห้องผ่าตัด โรงพยาบาลอุดรธานี ปี 2560 ที่ดัดแปลงมาจากแบบสอบถามความเครียดของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข เป็นแบบสอบถามเพื่อประเมินพฤติกรรมหรือความรู้สึก มีจำนวนทั้งหมด 15 ข้อ

ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ระดับคะแนนมี 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อเป็นระดับ ดังนี้

คะแนน	ระดับความคิดเห็น
1	ท่านไม่มีอาการ/ ไม่เห็นด้วยกับข้อความ
2	ท่านมีอาการ/ รู้สึกเห็นด้วยกับข้อความเล็กน้อย
3	ท่านมีอาการ/ รู้สึกเห็นด้วยกับข้อความปานกลาง
4	ท่านมีอาการ/ รู้สึกเห็นด้วยกับข้อความมาก
5	ท่านมีอาการ/ รู้สึกเห็นด้วยกับข้อความมากที่สุด

การแปลผลแบบสอบถามระดับความเครียดโดยเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ตามค่าช่วงเฉลี่ยของจิตติรัตน์ ดิลกคุณานันท์ (2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.50 - 5.00	ความเครียดในระดับสูงมาก
3.50 - 4.49	ความเครียดในระดับสูง
2.50 - 3.49	ความเครียดในระดับปานกลาง
1.50 - 2.49	ความเครียดในระดับต่ำ
1.00 - 1.49	ความเครียดในระดับต่ำมาก

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียด โดยผู้วิจัยได้พัฒนาดัดแปลงมาจากแบบสอบถามของจิตติ ดวงสร้อยทอง และขจรวรรณ เขาวนกระแสนันท์ (2557) จากงานวิจัยเรื่องความเครียดและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของพยาบาลสถาบันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดแห่งชาติบรมราชชนนี ปี 2557 รวมแบบสอบถามจำนวนทั้งหมด 32 ข้อ ดังนี้ คือ

- 3.1 ปัจจัยด้านลักษณะงาน จำนวน 9 ข้อ มีข้อความเชิงบวก 3 ข้อ ข้อความเชิงลบ 6 ข้อ
 - 3.2 ปัจจัยด้านโครงสร้างและการบริหารจัดการ จำนวน 7 ข้อ มีข้อความเชิงบวก 5 ข้อ ข้อความเชิงลบ 2 ข้อ
 - 3.3 ปัจจัยด้านบรรยากาศและสภาพการทำงาน จำนวน 7 ข้อ มีข้อความเชิงบวก 6 ข้อ ข้อความเชิงลบ 1 ข้อ
 - 3.4 ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ภาพส่วนบุคคล จำนวน 6 ข้อ มีข้อความเชิงบวก 4 ข้อ ข้อความเชิงลบ 2 ข้อ
- ซึ่งมีข้อความเชิงบวก 18 ข้อ และ ค่าความเชิงลบ 11 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วน

ประมาณค่า (Rating Scale) ระดับคะแนนมี 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อเป็นระดับดังนี้

คะแนน	ข้อความเชิงบวก	คะแนน	ข้อความเชิงลบ
1	ท่านไม่เห็นด้วยกับข้อความ	5	ท่านไม่เห็นด้วยกับข้อความ
2	ท่านเห็นด้วยกับข้อความเล็กน้อย	4	ท่านเห็นด้วยกับข้อความเล็กน้อย
3	ท่านเห็นด้วยกับข้อความปานกลาง	3	ท่านเห็นด้วยกับข้อความปานกลาง
4	ท่านเห็นด้วยกับข้อความมาก	2	ท่านเห็นด้วยกับข้อความมาก
5	ท่านเห็นด้วยกับข้อความมากที่สุด	1	ท่านเห็นด้วยกับข้อความมากที่สุด

การแปลผลแบบสอบถามปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดขณะเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ตามค่าช่วงเฉลี่ยของ สุพรรณิ พุ่มแพงและบุญใจ ศรีสถิตนรากร (2558) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียด
4.51 - 5.00	มากที่สุด
3.51 - 4.50	มาก
2.51 - 3.50	ปานกลาง
1.51 - 2.50	น้อย
1.00 - 1.50	น้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบเครื่องมือคุณภาพของเครื่องมือ โดยการหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (Content Validity) ผู้ศึกษานำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านลักษณะการปฏิบัติงานของพยาบาล วิชาชีพ และความเครียดในการปฏิบัติงาน จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย

- อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านลักษณะการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ จำนวน 2 ท่าน
- อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านความเครียดในการปฏิบัติงาน จำนวน 1 ท่าน

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับพยาบาลวิชาชีพ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน ทดลองใช้เครื่องมือเพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตามระเบียบวิธีวิจัยก่อนนำเครื่องมือวิจัยไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริง นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง หลังได้รับอนุมัติการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์วิทยาลัย วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครธวัชบุรี ผู้วิจัยติดต่อกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และแจ้งให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่าการตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีสิทธิ์ที่จะตัดสินใจเข้าร่วมในการศึกษารั้งนี้หรือไม่ก็ได้ ภายหลังจากได้รับคำอธิบายแล้วหากกลุ่มตัวอย่างยินดียินดีให้ความร่วมมือในการศึกษาจึงทำการรวบรวมข้อมูล โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตัวเอง และขอความร่วมมือให้กลุ่มตัวอย่างส่งข้อมูล แบบสอบถามทาง Google form ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่ 21 ตุลาคม 2564 ถึง 5 พฤศจิกายน 2564

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาการศึกษา รายได้ ภาระครอบครัว ที่อยู่อาศัย สถานที่ทำงานในปัจจุบัน โรคประจำตัว อายุการทำงานดูแลผู้ป่วย โควิด-19 นำมาแจกแจงความถี่ และคำนวณหาค่าร้อยละ
2. ระดับความเครียดในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพขณะเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) นำมาแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพขณะเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ด้วยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. หาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพขณะเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้แก่ ปัจจัยด้านลักษณะงาน ปัจจัยด้านโครงสร้างและการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านบรรยากาศและสภาพการทำงาน และปัจจัยด้านความสัมพันธ์ทางส่วนบุคคล โดยใช้สถิติการหาความสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation)

จริยธรรมวิจัย

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพขณะเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้เสนอขอรับรองจริยธรรมโครงการวิจัยจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานี เอกสารรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรธานี เลขที่ IRB.BCNU 300/014/2564

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้เสนอผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป พบว่า พยาบาลวิชาชีพส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 87.1 ส่วนใหญ่มีอายุ 21-30 ปี ร้อยละ 75.7 สถานภาพโสดร้อยละ 87.1 ระดับการศึกษาจบปริญญาตรี ร้อยละ 97.1 รายได้ ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 15,001-20,000 ต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 40.0 มีรายได้มีความเพียงพอต่อค่าใช้จ่าย ร้อยละ 67.1 ส่วนใหญ่พักอาศัยหอพักในโรงพยาบาล ร้อยละ 47.1 สถานที่ปฏิบัติงาน โรงพยาบาลศูนย์อุตรธานี ร้อยละ 48.6 รองลงมา คือ โรงพยาบาลชุมชน ร้อยละ 28.6 พยาบาลส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 90.0 ประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.0 การปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยโควิด 19 (COVID-19) โดยตรงร้อยละ 42.9 และไม่ได้ดูแลผู้ป่วย โควิด-19 (COVID-19) ร้อยละ 57.1

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพขณะเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรนา 2019

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมความเครียดของพยาบาลวิชาชีพและระดับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ (N=317)

พฤติกรรมความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ	ความเครียดของ พยาบาลวิชาชีพ		ระดับความเครียด
	M	SD	
1. นอนไม่หลับหรือหลับๆ ตื่นๆ	2.29	1.02	ระดับต่ำ
2. น้ำหนักตัวลดหรือเพิ่มขึ้นจนผิดปกติ	2.06	1.10	ระดับต่ำ
3. มีอาการปวดศีรษะข้างเดียวหรือปวดศีรษะบริเวณขมับทั้งสองข้าง	2.19	1.20	ระดับต่ำ
4. รู้สึกไม่มีความสุขและเศร้าหมอง รู้สึกหมดหวังในชีวิต	2.14	1.09	ระดับต่ำ
5. มีอาการปากสั่น มือสั่น แน่นหน้าอก หายใจไม่ทัน เป็นลมเวลาไม่พอใจ	1.31	0.67	ระดับต่ำมาก
6. รู้สึกกลัวความผิดพลาดในการทำงาน	2.43	1.08	ระดับต่ำ
7. รู้สึกปวดหรือเกร็งกล้ามเนื้อบริเวณท้ายทอย หลังหรือไหล่	2.23	1.22	ระดับต่ำ
8. รู้สึกตื่นเต้นมากเกินไปกับเหตุการณ์ที่ไม่คุ้นเคย	2.17	0.95	ระดับต่ำ
9. ไม่สามารถเลือกวิธีการแก้ปัญหาด้วย ตัวเองได้	1.67	0.85	ระดับต่ำมาก
10. รู้สึกเบื่อหน่ายกับการทำงานของตนเอง	2.66	1.31	ระดับปานกลาง

ตาราง 1 (ต่อ)

พฤติกรรมความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ	ความเครียดของ พยาบาลวิชาชีพ		ระดับความเครียด
	M	SD	
11. รู้สึกว่างานทุกอย่างจะต้องแข่งขันหรือ เปรียบเทียบกับผู้อื่นเสมอ	1.81	0.92	ระดับต่ำ
12. ความต้องการบริโภคอาหาร เปลี่ยนแปลง รู้สึกเบื่ออาหารหรือเจริญ อาหารมากขึ้น	2.23	1.09	ระดับต่ำ
13. รู้สึกสับสนในความคิดของตนเอง	1.97	0.94	ระดับต่ำ
14. กระสับกระส่ายจิตใจไม่สงบขาดสมาธิ	1.83	0.99	ระดับต่ำ
15. รู้สึกรำคาญที่ต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น	1.81	0.96	ระดับต่ำ
รวม	2.05	0.69	ระดับต่ำ

จากตาราง 1 พบว่า ระดับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ จังหวัดอุดรธานี ในการปฏิบัติงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ โดยมี ($M= 2.05$, $SD=0.70$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือรู้สึกเบื่อหน่ายกับการทำงานของตนเอง โดยมี ($M=2.66$, $SD=1.31$) รองลงมาคือรู้สึกกลัวความผิดพลาดในการทำงาน โดยมี ($M=2.43$ และ $SD=1.08$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีอาการ ปากสั่น มือสั่น แขนงอ หายใจไม่ทัน เป็นลมเวลาไม่พอใจ โดยมี ($M=1.31$, $SD=0.67$) รายละเอียดข้อมูลดังแสดงในตาราง 2

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียดในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพขณะเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียดและระดับของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ ($N=317$)

ข้อความปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียด	ปัจจัยที่มีผลความเครียด		ระดับ
	M	SD	ความคิดเห็น
ด้านลักษณะงาน			
1. จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอต่อภาระงาน	3.93	1.24	มาก
2. ท่านมีความมั่นใจในงานที่รับผิดชอบหรืองานที่ปฏิบัติ	2.46	0.91	น้อย
3. งานที่รับมอบหมายตรงกับความสามารถของท่าน	2.66	0.94	ปานกลาง
4. ท่านไม่มีเวลาเพียงพอในการปฏิบัติงานได้รับมอบหมาย	2.59	1.21	ปานกลาง
5. ท่านรับผิดชอบปริมาณงานเป็นจำนวนมาก	3.07	1.12	มาก
6. งานที่ท่านทำมีความซ้ำซากจำเจน่าเบื่อ	2.73	1.21	ปานกลาง
7. การปฏิบัติงานของท่านต่อเนื่องยาวนานเกิน 8 ชั่วโมง	3.87	1.19	มาก
8. ลักษณะงานของท่านมีความเสี่ยงติดเชื้อโควิด-19	3.97	1.15	มาก
9. ลักษณะงานของท่านมีความเสี่ยงต่อการถูกรังเรียน	3.63	1.10	มาก

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อความปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียด	ปัจจัยที่มีผลความเครียด		ระดับ
	M	SD	ความคิดเห็น
รวม	3.21	0.65	ปานกลาง
ด้านบรรยากาศและสภาพการทำงาน			
1. อาคารผู้ป่วยมีเพียงพอต่อจำนวนผู้ป่วย	3.04	1.24	ปานกลาง
2. สถานที่ปฏิบัติงานและหอผู้ป่วยสะอาดและพร้อมในการให้บริการผู้ป่วย	2.56	1.01	ปานกลาง
3. การสนับสนุนด้านการส่งเสริมสุขภาพหรือสวัสดิการเหมาะสม	3.11	1.01	ปานกลาง
4. เครื่องมือและวัสดุการแพทย์เพียงพอ	3.07	1.17	ปานกลาง
5. สถานที่ปฏิบัติงานมีห้องพักเหมาะสม	3.10	1.16	ปานกลาง
6. สถานที่ปฏิบัติงานไม่มีมุมพักผ่อนและมุมสันตนาการ	3.66	1.06	มาก
7. สถานที่ปฏิบัติงานไม่ปลอดภัย เช่น เสี่ยงต่อแพร่กระจายเชื้อ	2.81	1.12	ปานกลาง
รวม	3.05	0.74	ปานกลาง
ด้านความสัมพันธ์ภาพส่วนบุคคล			
1. หน่วยงานของท่านให้ความสนใจเรื่องสวัสดิการของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน	3.37	1.03	ปานกลาง
2. หน่วยงานของท่านยอมรับฟังความคิดเห็นของพยาบาลระดับผู้ปฏิบัติงาน	3.19	1.14	ปานกลาง
3. ท่านไม่มีปัญหาสัมพันธ์ภาพกับบุคลากรสาขาวิชาชีพอื่น	2.54	1.21	ปานกลาง
4. หน่วยงานของท่านมีความสามัคคีปรองดอง	2.81	0.98	ปานกลาง
5. เพื่อนร่วมงานขาดงานหรือลางานกะทันหัน ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่แทน	2.77	1.20	ปานกลาง
6. มีปัญหาส่วนตัวกับเพื่อนร่วมงาน ทำให้ไม่สามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมที่ดีได้	1.77	1.02	น้อย
รวม	2.74	0.63	ปานกลาง
ด้านโครงสร้างและการบริหารจัดการ			
1. ท่านมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายการทำงานของตนเอง	2.93	1.02	ปานกลาง
2. ขณะปฏิบัติงาน ท่านสามารถประสานงานในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงานได้เป็นอย่างดี	2.41	0.90	น้อย
3. งานของท่านมีขอบเขตงาน ตำแหน่ง บทบาทหน้าที่ชัดเจน ทำงานไม่ซ้ำซ้อนกัน	2.64	1.02	ปานกลาง
4. ท่านมีโอกาสเข้าอบรมให้มีความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับงานที่ท่านทำ	3.13	1.06	ปานกลาง
5. ท่านได้รับค่าตอบแทนอย่างเหมาะสม เมื่อเทียบกับหน้าที่ความรับผิดชอบของงาน	3.47	1.13	ปานกลาง
6. ท่านต้องรับผิดชอบงานอื่น นอกเหนือจากงานให้การพยาบาลผู้ป่วย	3.47	1.05	ปานกลาง
7. ลักษณะงานของท่านมีการเปลี่ยนแปลงงานบ่อยให้ไปช่วยแผนกอื่นหรือย้ายไปแผนกอื่น	2.81	1.28	ปานกลาง
รวม	2.98	0.53	ปานกลาง
รวมทุกด้าน	3.00	0.64	ปานกลาง

จากตาราง 2 พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($M=3.00$, $SD=0.64$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าปัจจัยด้านที่เกี่ยวข้องกับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ ได้แก่ ด้านลักษณะงาน ($M=3.21$, $SD=0.64$) รองลงมา คือ ด้านบรรยากาศและสภาพการทำงาน ($M=3.05$, $SD=0.74$) ด้านโครงสร้างและการบริหารจัดการ ($M=2.98$, $SD=0.53$) และด้านความสัมพันธ์ภาพส่วนบุคคล ($M=2.74$, $SD=0.63$) รายละเอียดข้อมูลดังแสดงในตาราง 2

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียดในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ ขณะเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ตาราง 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียดและระดับความเครียดในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ โดยใช้สถิติการหาความสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation)

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียด	ระดับความเครียดในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ		
	ค่าความสัมพันธ์ (r)	p-value	ระดับความสัมพันธ์
ด้านลักษณะงาน	0.415**	0.000	ปานกลาง
ด้านบรรยากาศและสภาพการทำงาน	0.197	0.103	ต่ำมาก
ด้านความสัมพันธ์ภาพส่วนบุคคล	0.238*	0.048	ต่ำ
ด้านโครงสร้างและการบริหารจัดการ	0.263*	0.028	ต่ำ

*p-value ≤ 0.05

** p-value ≤ 0.001

จากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเครียดในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียด โดยใช้การทดสอบสถิติการหาความสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation) พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะงานมีความสัมพันธ์ปานกลางกับระดับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.41$, $p\leq 0.001$) ปัจจัยด้านโครงสร้างและการบริหารจัดการ และปัจจัยด้านความสัมพันธ์ภาพส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์ต่ำกับระดับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยด้านบรรยากาศและสภาพการทำงาน มีความสัมพันธ์ต่ำมากกับระดับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.197$, $p=0.103$) รายละเอียดข้อมูลดังแสดงในตารางที่ 3

อภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ กับความเครียดในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ ขณะเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยใช้การทดสอบค่าสถิติสัมประสิทธิ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 21-30 ปี สถานภาพโสด รายได้ต่อเดือน 15,001-30,000 บาท มีประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี ส่วนใหญ่เป็นพยาบาลวิชาชีพที่จบใหม่และกลุ่มตัวอย่างปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยโควิด-19 (COVID-19) โดยตรงร้อยละ 42.9 คน จาก

ข้อมูลดังกล่าว อาจเป็นผลทำให้พยาบาลวิชาชีพเกิดความเครียดในการปฏิบัติงาน และการมีในการจัดการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้อย่างเหมาะสม ทำให้เกิดความเครียดระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ ประภาสอน (2564) ที่พบว่า บุคลากรทางการแพทย์มีความเครียดภายใต้ความคาดหวังจากหลายภาคส่วน ในการดูแลคนจำนวนมาก ต้องปฏิบัติงานติดต่อกันเป็นระยะเวลายาวนาน ต้องอยู่ภายใต้ความเครียดจากความกดดัน อีกทั้งเป็นบุคคลที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อมากกว่าบุคคลอื่นและงานวิจัยของ ชาริณี อิ่มนาง (2564) ที่พบว่า ภายใต้สภาวะของการแพร่ระบาดโรค COVID-19 บุคลากรทางการแพทย์มีความเครียด เนื่องจากเกรงว่าตนเองอาจจะติดเชื้อและนำไปแพร่ให้แก่บุคคลในครอบครัว

2. ความเครียดในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ ขณะเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่าระดับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ ($M=2.05$, $SD=0.70$) ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดจากการทำงานของพยาบาลในโรงพยาบาลเฉพาะทางโรคมะเร็ง เขตภาคกลาง ของ ปาณิภา เสี่ยงเพราะ (2557) ที่พบว่าพยาบาลวิชาชีพส่วนใหญ่มีความเครียดจากการทำงานอยู่ในกลุ่มความเครียดสูง (High strain) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดจากการทำงาน ได้แก่ ด้านลักษณะส่วนบุคคล ตำแหน่งงานประสบการณ์ในการทำงานและการอบรมเฉพาะทางโรคมะเร็ง ด้านครอบครัว สัมพันธภาพภายในครอบครัวและการะความรับผิดชอบในครอบครัว และปัจจัยในงานองค์กรสภาพการทำงานและการสนับสนุนทางสังคม นอกจากนี้ยังพบว่าการอบรมเฉพาะทางโรคมะเร็งสภาพการทำงานและการสนับสนุนทางสังคมสามารถทำนายโอกาสการเกิดความเครียดจากการทำงานของกลุ่มตัวอย่างได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานของโรงพยาบาลรัฐภายในจังหวัดอุดรธานีมีความเครียดระดับต่ำซึ่งการศึกษานี้จะปัจจัยที่สัมพันธ์กับความเครียดอื่น ๆ ที่แตกต่างกัน เช่น ประสบการณ์การทำงาน อายุ ด้านบรรยากาศและสภาพการทำงาน

3. ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดของพยาบาลวิชาชีพในการปฏิบัติงาน ขณะเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านลักษณะงาน ด้านบรรยากาศและสภาพการทำงาน ด้านความสัมพันธ์ภาพส่วนบุคคล และด้านโครงสร้างและการบริหารจัดการ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับความเครียดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($M=-3.00$, $SD=0.64$) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา ความสุขและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของปัญหาทางสุขภาพจิตของบุคลากรทางการแพทย์โรงพยาบาลนครปฐมในยุคการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของ วิศิษฐ์ เนติโรจนกุล(2563) ที่พบว่ามีความสุขของปัญหาทางสุขภาพจิตในกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10 มีความกังวลถึงกังวลเป็นอย่างมากต่อโรคโควิด 19 โดยพบว่าบุคลากรทางการแพทย์มีความกังวลในด้านความเพียงพอของอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลมากที่สุด รองลงมา คือ ความกังวลว่าครอบครัวอาจจะติดโรคโควิด-19 จากตนเอง และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับปัญหาสุขภาพจิต ได้แก่ เพศชาย รายได้ไม่เพียงพอ และเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยโรคโควิด-19 เช่นเดียวกับ ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียดที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าทุกด้าน คือ ด้านลักษณะงาน ได้แก่ ลักษณะงานมีความเสี่ยงติดเชื้อโควิด-19 จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอและการปฏิบัติงานต่อเนื่องยาวนานเกิน 8 ชั่วโมง

4. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพในการปฏิบัติงาน ขณะเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะงานมีความสัมพันธ์ปานกลางกับระดับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ ปัจจัยด้านโครงสร้างและการบริหารจัดการ และปัจจัยด้านความสัมพันธ์ภาพ

ส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ต่ำนี้อาการความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ ส่วนปัจจัยด้านบรรยากาศและสภาพการทำงาน มีความสัมพันธ์ต่ำนี้อาการความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ สามารถอธิบายได้ดังนี้

4.1 ปัจจัยด้านลักษณะงาน มีความสัมพันธ์ปานกลางกับระดับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.41$, $p\leq 0.001$) เนื่องจากจากการทำงานของพยาบาลวิชาชีพต้องปฏิบัติ งานดูแลผู้ป่วยเป็นการบริการที่ต้องสัมผัส สัมพันธ์กับบุคคล ซึ่งมีชีวิต จิตใจและร่างกาย และต้องเผชิญกับความเครียดที่อาจได้รับจากผู้ป่วย เช่น การติดเชื้อ COVID-19 เชื้อดื้อยา อุบัติเหตุจากการทำงาน เป็นต้น โดยสอดคล้องกับวิจัยของ สุภาพร บุญมี (2555) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยด้านความเครียดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ จังหวัดปทุมธานี พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะงานมีผลต่อพฤติกรรมการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ ทั้งนี้เนื่องจากพยาบาลมีความรู้สึกว่าการที่ต้องปฏิบัติแต่ละวันนั้น ไม่มีความมีอิสระในการทำงานหรืออาจจะเนื่อง มาจากพยาบาลนั้นต้องมีการเข้าเวรตามกะต่าง ๆ ที่กำหนด หรือความเครียดต่างๆ เช่น อุบัติเหตุจากการทำงาน จึงอาจจะกระทบต่อการดำเนินชีวิตและรู้สึกไม่พึงพอใจส่งผลให้พฤติกรรมการทำงานลดลงได้

4.2 ปัจจัยด้านโครงสร้างและการบริหารจัดการมีความสัมพันธ์ต่ำนี้อาการความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ ทั้งนี้ความเครียดอาจเกิดจาก การปฏิบัติที่มีภาระงานเพิ่มมากขึ้น การนอนพักผ่อนไม่เป็นเวลา การได้รับความกดดันจากผู้ป่วยและญาติตลอดถึงจากสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาลีวัลย์ พานทองและคณะ (2561) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการทำงานกับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ ที่พบว่าพยาบาลวิชาชีพมีความเครียดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ในส่วนของสภาพแวดล้อมในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ พบว่า สภาพแวดล้อมด้านสังคมและด้านกายภาพอยู่ในระดับดี สำหรับด้านองค์กรอยู่ในระดับพอใช้ นอกจากนี้พบว่าสภาพแวดล้อมในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพด้านองค์กร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ

4.3 ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์ต่ำนี้อาการความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ สอดคล้องกับวิจัยของ ธัญธรรณ์ ทองแก้ว (2561) เรื่อง ความเครียดจากการทำงานและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดของพยาบาลวิชาชีพแผนกหอผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านสัมพันธ์ส่วนบุคคล มีความเครียดในระดับต่ำ มีผลทำให้ขาดความท้าทายในการปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติงานเกิดความเครียดน้อย เป้าหมาย ขาดความสนใจ ดังนั้น ในการทำงานย่อมมีความเครียดได้แต่ควรอยู่ในระดับที่พอเหมาะและเป็นไปในทางเสริมศักยภาพหรือแรงบวกรวมถึงบุคคลมีความเข้าใจและจัดการความเครียดได้

4.4 ปัจจัยด้านบรรยากาศและสภาพการทำงาน มีความสัมพันธ์ต่ำนี้อาการความเครียดของพยาบาลวิชาชีพ ในประเด็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สถานที่ปฏิบัติงานและหอผู้ป่วยสะอาดและพร้อมในการให้บริการผู้ป่วย สถานที่ปฏิบัติงานไม่ปลอดภัย เสี่ยงต่อแพร่กระจายเชื้อ สอดคล้องกับวิจัยของ ปาณิตา เสี่ยงพะ (2560) เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดจากการทำงานของพยาบาลในโรงพยาบาลเฉพาะทางโรคมะเร็ง เขตภาคกลาง พบว่า สิ่งคุกคามสุขภาพทางกายภาพและทางชีวภาพมีความสัมพันธ์กับความเครียดจากการทำงานโดยบุคลากรที่มีความคิดเห็นว่าสถานที่ทำงานมีสิ่งคุกคามสุขภาพทางกายภาพและทางชีวภาพมีแนวโน้มเครียดมากกว่ากลุ่มที่มีความคิดเห็นว่า สถานที่ทำงานไม่มีสิ่งคุกคามสุขภาพทางกายภาพและทางชีวภาพ ซึ่งสิ่งคุกคามสุขภาพทางกายภาพและทางชีวภาพ ได้แก่ เชื้อโรคต่างๆ จากที่ทำงาน เช่น เชื้อไวรัส แบคทีเรียจากเลือด น้ำลาย สิ่งคัดหลั่งต่างๆ เคมีและรังสีที่ใช้ในการทำงาน เป็นต้น

การนำผลการวิจัยไปใช้

สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารที่เกี่ยวข้องใช้ในการวางแผนป้องกันการเกิด ความเครียด แก้ไขปัญหา หรือให้คำปรึกษา ในเรื่องของความเครียด จากการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพขณะเกิด สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และการแพร่ระบาดของโรคอื่นๆที่อาจเกิดขึ้น ในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาโดยเพิ่มแหล่งที่เก็บข้อมูลจากสาขาวิชาชีพอื่น ให้หลากหลายขึ้นและเพิ่มการศึกษาข้อมูลเชิง คุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้ข้อมูลเชิงลึกในการพัฒนางานต่อไป

References

- Aimnang, C., Tribuddharat, S., Sathitkarnmanee, T., & Sabangban, L. (2021). Stress of Anesthesia Personnel at Srinagarind Hospital during Covid-19 Pandemic. *Srinagarind Medical Journal*, 36(3), 347-352. (in Thai).
- Arnetz, J. E. (2563). *Nurse Reports of Stressful Situations during the COVID-19 Pandemic: Qualitative Analysis of Survey Responses*.
- Boonmee, S. (2012). *Stress Factors Affecting Working Behavior Private Registered nurse in Prathumthani*. from http://mba.swu.ac.th/article/fileattachs/10022015121908_f_0.pdf
- Duangsoithong, T. & Chawanakrasaesin, K. (2014). Stress and Related Factors among Nurses Working in the Princess Mother National Institute on drug abuse treatment. *Journal of Health Science*, 23(4), 696-703. (in Thai).
- Lueluang, W. & Vorahan, W. (2012). *Factors Influencing Role Practices of Professional Nurses at Operating Room in Regional Hospitals, Northeast Region*. Retrieved from <https://gsbooks.gs.kku.ac.th/55/cdgrc13/files/mmo7.pdf>
- Netirojjanakul, W. (2020). Prevalence and Associated Factors of Mental Health Problems on Healthcare Workers at Nakhonpathom Hospital in Corona Virus Disease 2019 (COVID-19) Epidemic Era. *Region 4-5 Medical Journal*, 39(4), 616-627. (in Thai).
- Oktovin, Mohammad Basi, and Margareta Rosa Peni. (2564). *The Mental Stress of Nurses During the COVID-19 Outbreak*. Retrieved from <https://1th.me/DNVuf>
- Panthong, M., Anusanti, S., Keyuranon, P. (2018). Relationship Between Work Environment and Professional Nurses Stress of Prasat Neurological Institute. *Journal of Public Health Nursing*, 32(3), 151-164. (in Thai).
- Peterson, J. (1995). Decision-Making in the European Union: Towards a framework for analysis. *Journal of European Public Policy*, 2(1), 69-93.

- Prapasorn, J. (2021). Stress and Factors Associated with Operational Stress of Khaen Dong Hospital Personnel, Buriram Province in the Covid-19 Pandemic Situation. *Regional Health Promotion Center 9 Journal*, 15(38), 469-483. (in Thai).
- Pumfang, S. & Srisatidnarakul, B. (2015). Factors of Job Stress for Professional Nurses in Tertiary Hospital. *Kuakarun Journal*, 22(2), 141-143. (in Thai).
- Siangpror, P., Rawiworrakul, T., & Kaewboonchoo, O. (2017) Factors Correlated to Job Stress among Nurses in Specialised Cancer Hospitals, Central Region of Thailand. *Journal of Health Science Research*, 8(1), 17-27. (in Thai).
- Thongkao, T. & Suppakitiporn, S. (2018). Stress in Workplace and its Related Factors among Registered Nurse at Outpatient Department of a Hospital in Bangkok. *Chula Med Journal*, 62(2), 197-209. (in Thai).